

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

[Sectio 2da] - Sacrificium

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

plura ubi agens de Sacramentalibus.

Tertius et proximus religionis artus est

Sacrificium

quod est Ablatio rei permanentis Deo tanq.
 Autori vite ac moribus legitime facta. hoc
 est: quando fit Ablatio externa Soli Deo,
 per quam res aliqua permanent et sensibilis
 a legitimo Ministro offeratur et physice trans-
 mutatur in agnitione Divina Minister tanq.
 Supremus Deus obtinentis in vitam ac mor-
 bus, seu conservacione ac destructione om-
 nium rerum reatarum. Quale Defacto verum est
 unum et Missae seu Eucharistiae Sacrifici-
 um, cuius natura et indole hoc versiculo
 placet comprehendere

Quis? Quis ubi? Quibus auxilijs, Cur quomodo quan-
 do?

Quis? Solus et ois Sacerdos legitime
 ordinatus et ordinarius Minister Sacrificij
 Eucharistiae. Quis: Solus, quia sic ex parte
 definitur Con. Trid. Sess. 22. c. 1. et Sess. 23.
 c. 4. Quis: ois, quia etiam in hunc modum lapsus

ex viaticis suspensus depositus degradatus
valide sacrificat. Principalis offerens
est ipse Christus, cuius, quia hoc sacrificium
instituit, ac vni omnium ex meritis suis con-
tulit. cuius quia sacerdos hoc sacrificium
peragit in nomine Christi, cuius personam repre-
sentat, ut patet. l. nape ex verbis Consecra-
tionis, cuius quia Christus non modo in cruce
omnia et singula sacrificia futura Tabernaculi
coelestis obtulit, sed adhuc indies: aduer-
te singula hanc doctrinam quae lac et mel
divinae misericordiae in nos ubertim distillat.
actu elucido singula offert, ut revere San-
Gall. punct. 2. sub. 2. Card. Bona in
Tract. Offic. de Sacrif. Missae c. 5. §. 2
Gobat et alij. Quod quid nonnulli minus
pie moliantur in gloriam. Tertius offerens
est Sancta Mater Ecclesia, quae per Sac-
erdotes tanquam per Ministros et legatos a
se exhibet Deo publicum hunc honorem ac ve-
nerationis actum exhibet. Veniunt autem nomine Ecclesiae

non in propria illius Capita et Antiphylles
 sed etiam ceteri fideles omnes nullo excoiacionis vi-
 culo irretiti; -; nam hi omnes suo mo sunt
 offerentes et participant fructu Sacrificij
 dignari. In mensura, prout magis aut minus
 ad ipsu Sacrificiu concurrunt. Ceterum plus
 merenti qui Sacrificianti prebent alimenta
 & stipendiu, qui Sacras vestes & alia ad
 Missa necessaria subministrant, qui speciatim
 deferunt Templo ut Sacrifica, Minister
 Arbitrus, qui Saceri corporatu et id de
 bita reverentia interfunt, & Minore ac
 ceteris paribz fructu recipiunt qui in
 Spirituatu interfunt, et animo suisqz
 precibz solis ac votis vota Sacerdotis pro-
 sequuntz. Minima v. gratie parte deri-
 vant in sese qui in huatu offerunt, cuius
 modi sunt, qui nec ad sunt Sacrificiu, nec
 cogitant actu de illo, Sunt in in gratia
 constituti, ad coqz Sacrificiu offerunt, ea tunc
 solis, quatenus st membra viva Culce, in
 qua prout videntz saure, quid quid illa

Sacredatus
 hi in offerens
 Sacrificiu
 his suis con
 Sacrificiu
 persona
 a verbis long
 ad in imp
 futura Sati
 indies; ade
 nat in et mel
 ut in d. h. l. a. l.
 B. Bonus in
 ipse c. d. & t.
 annuati annu
 Terminus offer
 qua p. d. d.
 et legatu
 honoris ac
 l. d. d.
 in. not. unis

fact. Anni probe notandū est rem eē in
gentis prelij ac meriti signis singulis dieb;
expresso actu elucto oia sacrificia quae
per salutē mundū peragunt, offerat Deo.
Quod n. fil. participat, et pro eo singula
et ex parte orat Sacerdos.

Quid? Missa ē verū et unū novū
legis sacrificiū, in quo corporis et san-
guinis Christi quoad modū existendū; sub spe
iubq; panis et vini à Sacerdote facta
ministrare recognoscit Deus ut Supremus
Datus vitae ac mortis Pactor. Et de
Fide et pbr q̄ta modernos hereticos
nullū legis Evangelicū sacrificiū agnos-
centes, proter illud Cruentū in a Christo
in ara Crucis oblatū. Primo ex Levitico
Et. Malach. 1. 11. promittit offerenda:
in gentib; et in or loco oblatio mundā
et ut legitur Ps. 141. 2. 2. c. 1. Nulla ofe-
rentiū indigne aut male ingens p̄t.

nempe Sacrificiū Eucharistiæ. Item Daniel.
 8. et 12. prodicit Antichristy ablaturus Tu-
 ge Sacrificiū. Græci & ex varijs Concilijs,
 ex unanimi P. Patrum consensu ex an-
 tiquissimis Liturgijs, et apud Bellarm. Græci
 5. Ratione. Quid quid requirit ad ve-
 rū Sacrificiū reperit in Missa: Sacri-
 ficiū n. proprie dicitur et patet pro
 actione Sacrificandi n. obire pro ressa-
 uificata auctō, debet e. oblatio rej.
 permanentis; licet n. etiam actus transe-
 untes Grauis l. aliarū virtutum Deo of-
 ferri possint, horū tñ oblatio non dicitur
 proprie Sacrificiū, ut oes sciunt. Pro-
 terea ipsa res debet per oblationē im-
 mutari actione productiva aut cor-
 ruptiva l. quoad rej. substantiā l. quoad
 modū existendi; ut si Deus designet
 vitam ac mortis auctor. Per oia q.
 in lege moisaica dicebantur Sacrificia de-
 stituenda erant l. per omissionē, si fuerant

annata l. per ebullitionē, si maninata
et solida, ut Simila, Sal, Thus; l. per
fusionē, si liquida, ut vinū, Sanguis,
aqua. Ad efusio n. calens vocat̄, distilla-
tio, quatenus liquor à terra absorptus
reddit̄, utilis ad perfumū usū. Sed hoc
non reperit̄ in Missa; offero n. in hoc
Deo Corpus et Sanguis Christi, q̄ est sensu
enter sensibilia per species generatas ac per-
manent. Et vi. Verborū ponit̄ solū Cor-
pus sub specie panis et solus Sanguis sub
specie vini ac proinde modis quodā mor-
tuo et vitio. Christi velut destructivus: id
est in agnitionē Supremi eig Dominij
q̄ ad. Confirmat̄: Sacrificiū hoc est ac-
tus religionis nobilissimus, quo non debuit
carere Christi Culam. Præterea in Cula
Catholica semper fuerunt Pluraria, Sacerdotes
ad quid n. ad Sacrificiū. Argumenta,
q̄ blatarones heretici adferunt in q̄-
tationē soluta inveniēs passim apud Con-

troueriffas.

Sacramentū Eucharistiā eſſiatū et ad-
equale eſſit in ſola eſſeſſe: quia
aliæ actiones q̄ interveniunt, ſ. non
ſt inſtituta a Chro, ſ. Im præcepta
ab Ecclā, ut Ceremoniæ. Vt ſi ſunt
a Chro inſtituta, ut eſt Deſtructio
panis et vini, et Sumptio Corporis
et Sanguinis Chri, que ſerū tendit
ad Deſtructionē illiꝝ m̄ eſſendi, que
auerit Chrus per eſſeſſe, In n̄ ſt in-
ſtituta ad ſignandū Deū ut mortis
et vite Auctore: nā panis et vini
ſubſtā In Deſtructō ut illiꝝ loco
ponatū Corpus et Sanguis Chri, ad-
eꝝ Conſeſſatio n̄ eſt Sacramentū, qua
tenus eſt Deſtructioꝝ prioris ſubſtā
ſ. qualeng eſt productioꝝ illiꝝ m̄ eſ-
endi Deſinitioꝝ, que h̄t Chrus ſub ſp̄eꝝ
Eucharistiæ; et ideo panis et vinū non eſt

Sacrificiū oblativū, s̄ quando Sacerdos in
oblatione panis illū vocat Emmanuel
Hoffiū et Vinū vocat Calicū Salutaris
Sivi Salvatoris, id intelligendū est rela-
tive, ita ut non profert Substantia pa-
nis et vini, s̄ prope substituenda sub-
stantia corporis et sanguinis per dicta
vocabula designet, et Deus Calicū offerat,
ut per illū et non per substantia panis et
vini petita beneficia obtineant. Sum-
ptis etiam corporis et sanguinis Christi
est instituta à Christo ad hoc ut per
illū designet, Deus Auctor vite et
mortis, s̄ ut Sacrificiū Sacerdoti spe-
ciali applicet et debita vita peragat.
Item Sumptis non fit in persona Christi,
ut de Sacrificiis testat̄ Trid. Sess. 22. can.
2. Neq̄ in ea aliquid Deus Calicū offerat,
sed potius sibi ipsi coivanti. Neq̄ Sacer-

Hoc vi ordinis suo. Breve auget potest
 tum sumendi, sed gerendi. Denique Sumptus
 est Sacrificij, id perfecti Sumptus: go
 non ipsū Sacrificiū, aut pars essentialis
 illius. Saluat igitur tota huius Sacrificij
 ratio in sola consecratione, sub utraq;
 in specie, quia Christus illud sub utraq;
 specie instituit et voluit et memorabile
 Sacrificij Auenti quod in Cruce obtulit; hi
 ut go sanguis in Cruce separat^{us} est à corpore.
 ita ad id presentandū debet Sanguis in hoc
 Sacrificiū quantū est ex vi verborū poni
 separatim à corpore. Hinc Sacrificiū
 Auenti et Sacrificiū Cæterū non distinguun-
 tur specie, nam in utroq; eadem est hostia
 et idē principalis offerens; ut proinde et
 tota diffusa sit in eadem accidentalis, vita
 in hoc, quod illud non auentis hoc man-
 entio offerat.

Sacrificiū Missæ est Tabernaculū,
 Cæterū, Projubiaforiū et impetratoriū
 Tabernaculū seu honorariū; quia illud

Deo Supremo honor et cultus exhibetur
in signis et processibus illis expressis et
Manifestis velut plenissimum perfectissimumque
Suis obsequiis in orationibus ac nocturnis
omnium rerum servandis aut destructionibus.
Cunctis; quia per illud aguntur Deo
gratia pro omni beneficiis et collatis quae
conferendis. Hinc etiam revocatur Sacri-
fium memorabile, quo voluit memo-
ria pacis Christi et pro ea unum magis be-
neficio debita gratia aguntur.

Propitiatorum; quia per illud placat
Deus ad culpas et poenas nobis re-
mittendas et animas in igni purgari
essentibus liberandas, idcirco a nonnullis
dicitur etiam Misericordiarum.

Impetratorum; quia per illud impetrantur
a Deo varia dona ac beneficia,
quae primo quidem et per se, tempore
valia v. secundum artem et quatenus ad quae
quod mutantur.

Ubi in loco sacro, hoc est ab Episcopo
 l. alio Prelato privilegium habet celebra-
 re l. benedictio et celebrandum est. et
 qui contra tale locum sacris operatur, per
 se loquendo, peccat mortale, exceptis ca-
 sibus sequentibus

1. Si hec privilegia et dispensatio.

2. Si longum iter agendum per loca in-
 fidelium.

3. Si Cula non capiat populi con-
 fluentem v. g. in Seduacione, publicis
 Supplicacione, Trinitatis &c.

4. Si in bello missa pro exercitu
 ducenda.

5. Si Cula sit diuisa.

6. Si in navigando et nullum sit
 periculum effusionis sanguinis.

In his casibus licet celebrare etiam sub
 dio, modo ad sit Ara portabilis et
 alia ad celebrandum requisita. Idque
 sine facultate et consensu Episcopi. Et licet
 Constitutiones nec Synodales p. i. tit. 9

n. 3. videtur oppositum d. uerere his uer-
bis: Sub die in Ara portabili in
privatis Eratoijs aut ad ibi nemo ce-
lebrat sine speciali nra licentia in sup-
dis oblecta. ut omnia in G. Gobal n.
240. dicit p. hanc inhibitionem Consti-
tutionum nram non extendi ad hos casus
repentinios, sed solum quando quis uult
sapius et in aliqua ueritate sacrificare.
Postea. hanc facultatem concedere sine
urgente causa Solus Summus Pontifex,
sicut et Ep. olim poterant, quorum
in potestas nunc restricta est ad casus
necesse seu causa rationabilis, ut expresse
Papa Tridentinus. Sicut in Ep. et
speciali privilegio ubique in altari
portabili sacrificare, s. sacrificanti
assistere in in casu necesse, sed etiam
ab sola devotione. In Capitulis finali-
de Privilegijs in Synodo et Sacra S. D.

33. Surtione 3. et alij. Alias nunq. Sa-
crificandū nō in locis sacris sine Cula,
caq; non violata: violata a. sex modis:

1. Per homicidiū voluntariū et mortē
preammissā in ipsa Cula, non a. in
terro, turri, & gliguis adificijs perpet-
ratū.

2. Per violentā et mortē illicitā
Sanguinis humani, effusionē ex gravi
et notabili percussione in ipso templo
facta provenientē.

3. Per illicitā et notoriā feminis
humani effusionē infra ipsā Culam.

4. Per sepulturā locis notatis ex
coicatis.

5. Per sepulturā hominis infidelis
aut uniusvis aliteriq; nō baptizati sine
parvū sit sine adultū.

6. Per destructionē murorū Culae
salutē pro maiore parte. vide An-
Gall. Supj. hoc peccantantes q. 7. par-
tunt. 9. subis.

Ecclēsia violata si ab Epō fuit con-
secrata n̄ pot̄ reconciliari nisi per Ep̄m
sive per aliud privilegium papali munitu.
Si v. t̄m fuit d̄uctorē Ep̄ali bene-
dicta, à quolibet Sacerdote per af-
fusionē solius aquę benedicta recon-
ciliari pot̄; neq̄ ad hoc opus est facultas
Ep̄i l. Vicarij, ut multi docent; est.
Svens sit eò petere: In ma t̄m d̄ice
aff: quantum mi ḡtat: / n̄ permittit;
ulli Sacerdoti talis benedictio nisi ab
Epō specialē ad hoc commissionē obtin-
uerit. Si quis t̄m in Ecclā violata
sive bona sive mala fide celebra-
verit, censet̄ eo ipso sufficienter ee
reconciliatus, eo quod celebratio missæ
sit sanctior et alia ḡservat, ut pro-
babat̄ Tannerus, Ca. Castro, Pan-Gal.
q. 7. quæst. 4. dub. 1. Probly 3. p̄sen-
tente d̄ymanno c. 5. n. 13. Idem d̄at.

6. Q. 5. art. 3. n. 345. Sicut n. Cula
nequit primis offerri per sacrificij in ea
oblatione, si nequit purificari, id neu-
trud in iure habet ex presu et generatio
pendeat à volute Pontificis, qui vult
illud offerre per velas ceremonias et un-
ctioes, n. a. per ipsa oblatione.

Verum non sufficit sacrificiud offerri in
Calesia, requiritur ut celebretur in Altari
quod duplex e: fixud seu stabile, et por-
tabile seu mobile, quod nonnulli viaticud
appellant, eo quod viatoribus deferriat.
Debet a. altare ee

1. Consecratud ab Episcopo l. ab alio pri-
vilegiud habet. ut hnt Abbates Con-
gregationis Cassinensis Ord. S. P. N.
Benedictij et nulli alij qui eorud privi-
legijs gaudent.

2. Lapidud non quide secundud totud
mole, sed saltud secundud partud superiord
ut ex praxi gstat. Sufficit etiam iuxta
nonnullos si Ara struatuz opere latericio

... fuit en
... per Op
... nali mun
... piali dea
... ole per
... dicitur nequ
... est simile
... dunt; est
... ma in dia
... a p...
... dicitur in ab
... p...
... ut notat
... de abba
... finitudo u
... celebratio
... rase, ut p
... ho, p...
... obliq...
... 3. S...

seu gypso; et pot huius Portina usq esse
in illis locis, ubi lapides firmi non nisi
difficiliter huius point.

3. Jam magnis et Amplis ut Hostia
et maiore saltu calius parte capere pot.
Petare fieri violatz s. per illius
Pula violatone, non a. per sola illig
destructione.

2. Si vel fieri l. portabile ita
frangatz, ut nullas pars eig maneat
Salvo ampla ad recipienda hostia et
calius secundu maiore sui parte.

3. Quando frangitz l. amoveatz si-
gillu Sepulchri, in quo reliquia con-
tinent. Sibi glariu probre sufficiat
suare apud San. Gall.

4. Si lapidea mensa Altaris fieri
removeatz a stipite seu inferiore stru-
ra. aut lapis in portabili diffringatz
a ligno; quod in rebus negatz a quibus-
da, ut lignu n fit de spora altaris.

Actare a. violatū non sperato per ipsa ce-
 lebrationē, ut dicitur supra de Calceia.
 Quibus auxilijs & requirit Minister verbiq;
 Aetatis, vaforū, et vestitū apparatus. Minister
 debet ee vir non femina, ita ut urgen-
 te necesse potius nullū quā hoc adhiben-
 da sit. Quia in re rigidissimi sūt Itali
 et Hispani. In Germania et Belgio
 quorundā locorū praxis habet, ut desi-
 uente Ministro, respondeat ē vicino loco
 Monialis aliqua. Liberū et n̄ defert nec
 parigil urucolos, sed infundit vniū et
 aqua et sic Arā non auedit. Quamvis
 a. extra necesse grave peccatū sit sine minist-
 ro sacrificare, fatig et celebrare in die
 festo sine ac Ministro, quā omittere penitus.
 Si v. adit qui quidē n̄ potest respondere,
 post a. cetera, licet et n̄ diebus pro-
 fessis ex sola pietate celebrare.
 Actare ex ea parte, qua sacramentū
 sustinet ad minimum duplūi hales est n̄ bene

Minister aq; epi
 dicitur non n̄
 alio ul. dicitur
 dicitur p̄
 per illud
 per s̄ dicitur
 habet ita
 sig n̄
 dicitur et
 parte.
 omnia s̄
 religio in
 s̄ dicitur
 Albari s̄
 dicitur s̄
 dicitur dicitur
 dicitur a quā
 dicitur

dicto, ut Galas et Laymann antiquiores
Philos. et protho tolerata consueverunt seu
si admittunt: secundum rubricam in Missa
alis de Preparat. Altaris, utroque bene
dicto l. uno duplicato legendum est. In
casu in nullo sufficit etiam mappa uni
ca, si benedicta non sit, poterit post
sacrificium deus ad usum profanos adhibe
ri. Requiritur in Altari etiam Crucifixum
non in sub nocte: imo ne quidem sub ve
niali si nequeat facile haberi, ut docet Go
bat n. 396. Sufficit etiam Crucifixa cu
iusvis; quia rubrica de sola cruce lo
quitur. Quod si in Cruce ipsa venera
bile Sacramentum expositum
proferat, non est crux nigra, ut ex Sa
crario tradunt Van-Gall. p. 4. d. 5.
Requiritur denique sub gravi perito lumen
ardens in duabus aut saltem una cerea.
Si hoc haberi non potest, sufficit candela
ex uno l. oleo. Si quid v. extra Missam

fit iocundus debet auerdi lumen sub obli-
gationi gravis venialis ut Douat Suarez
D. 72. Tit. 4.

Missale requirit tale quod factus
integrus Canon gliscat, id est sub mortis.
Et licet aliquis integrum Missam memoriter
dicere possit debet in libro hinc profen-
do, alioquin seclusa recite, peccabit
factus veniale rase scandalis l. aliqua-
lis periculi errandi, ut hinc Quasimodo
n. 561. Et ex eo Missa supra ut.

Calix ut Patena debet esse ex auro vel
argento, l. ob inopia aut periculum per-
ditionis ex stanno effectus, n. a. ex ere
cupro, l. aurialis; quia hoc propter
ruginem provocant nauseam l. Salvis
auribus vomitum; nec ex vitro, quia hoc
facile frangitur; nec ex ligno; quia in
hoc sit porosus, semper aliquis sangui-
nis absorberet. Et in admittit calix
ex cupro aut aurialis, si cupra sit in-
aurata. Si calix sit argenteus aut stannus

non requiritur, inauratio ut gessat, sed au-
tente Philorum, sed praxi in Germania.
Fuisse aliquando calices facti per ab-
usum introductos ex eis fere nunc pro-
hibita, sunt tamen ex cornu descripti, lard.
Bona in Frak. de rebz chirurgicis. Con-
secrati a. calix et patena ab Ep. l. ab
Abbate infulato. Admittit calix gerra-
tionem quando ita frangitur ut non sit
amplius aptus ad usum Missae, v. g. Si
cuppa eis comprimatur, l. si pes a cup-
pa revellatur, nisi forte per vit. torna-
bilis, tunc n. licet pes a cuppa separe
et manet in calice benedictus ut rebe-
nare et alij gerra Sylvester. Si n.
de novo inauratur, nova benedictione
opus erit, l. n. erit in la. Diversorum
sententias. Utique probus est, et in
praxi dubia, et si prior apud nos
usurpari soleat. quid de calice non g-
secrato in sacrificio semel adhibito an

hanc p[er] g[ra]t[ia]m ex ijs q[ui] supra diximus
 de Alari et Culegia violata. Aliis
 porro et alia sacra vasa, quib[us] here-
 tici s[un]t abusi de novo g[ra]t[ia]nda non
 sunt, ut nulla lex id statuat, nisi de-
 ceat, ut adhibeat[ur] fact[us] simplex bene-
 dictio l. ab Ep[iscop]o l. ab alio privilegi-
 ato. Quod id[em] in professione d[omi]ni-
 c[us] de Culegia in quib[us] heretici g[ra]m-
 m[us] religionis fuerunt. Imo in quib[us]-
 da[m] Germanis urbib[us] et pagis Catho-
 licis et a catholicis uno eodemq[ue] templo
 utunt[ur]. Ad calicem requirunt[ur] Corpo-
 rale, Galla, Purificatoriu[m] et velum.
 Quoru[m] primum debet benedici ab Ep[iscop]o
 Abbate l. alio privilegiat[us] h[ab]ere. Galla
 v. n[on] requirit[ur] necq[ue] benedictione[m] ut
 in alijs d[omi]n[us] Stephany i[n] S. Paulo
 tract. 5.º D. 4. Sub. 18. n. 90. Nullo
 min[us] purificatoriu[m] in nulla lex sta-
 tua: quamvis hoc in corporali benedici-

pons. Velu a. quo legitur caliz nullo mo
solum benedici ut ex praxi constat.

Vestes sacerdotis sunt amictus sive dume
rale, Alba seu tunica, unguis, Manipu
lus, Stola, Planeta seu Casula. Sine
quibus sequis celebrat, peccata morte
committit ex cor d' orthorū sensu, fun
datis in Capitulis, vestimenta. De Consecr.
diffinit. 1. et lapis. Culua. dist. 23.
ubi pronuntio poena statuitur sine stola
sacrificanti: Quod etiam de alijs vesti
mentis intelligendū est, saltem scrupula ne
cessitate. Nam in nequite celebrare sine
stola, manipulo aut unguis nullū e
peccatum. Imo Gobat in Alphabeto sa
crificantiū n. 348. Causat à morte
illud, qui celebrat sine unguis extra
casu etiam nequite. Potest etiam in ne
quite eis locis adhiberi stola, l. etiam ligula
q' casularū suffulcure est aperta. Vel

si sit fractis p^ount partes inter se con-
 necti atq; iteru ad pristinu usum adhiberi
 sine nova benedictione. Vel si utraq;
 pars unguis fracti sufficiat ad ungen-
 du sacerdotis manus utraq; benedicta,
 sicut etiam tunc, quando quis, antequam
 in plures partes esse distingatur, l. filo,
 l. ligulis, l. nodis & alio modo con-
 nectat ut Quana, San-Gall. et alij.
 Alio vesles sacre amittunt benedicti-
 onis quod ita franguntur et laerantur
 ut pristina forma notabiliter perdant
 nec amplius adhiberi possunt ad usum ad
 quem tunc benedictione fuerunt de-
 signato. Hinc si ex una Alba unum
 aut alteru humerale l. ex casula slo-
 lo et manijuli efficiantur: Ne si alba
 nova mania aspuat, oportebit ad-
 hibere novam benedictionem. n. a. si casula
 nova sustentura aspuat, eo quod pars

principalior q̄ est benedictio propter ea
habetur et eadem benedictione officium
partis nunc principalis. Non t̄m̄ eo
ipso quod quis celebret in festis suis
benedictio huius similit̄ supra de calice
altari et Cula monuimus.

Verum non sufficit hoc tantummodo a benedi-
dita, s̄ et̄m̄ d̄nt et mundas, ita ut
morti p̄net qui celebrat in vestibz sacris
valde immundis; n̄ forte in casu magno
necesse est mundari defectu. Lavari a.
d̄nt corporalia, palla et purificatoris
Simo ab ipso sacerdote, Diacono l. alio
cui potestas comitibz, et aqua l. in piscina
Cula l. in igne m̄tenda. Sim v. d̄nt
p̄nt Sanctimonialibz l. et̄m̄ alijs colli-
cibz secularibz ut auraticz laicis et am-
to m̄tenda. Post primam n. colorem et
antequam venus ad sacrificandum adhibeantur
et̄m̄ a laicis in reverentia tangi p̄nt,
ubi et̄m̄ reverentia benedicta, antequam ad fac-

rum usū fuerint adhibita. Sed En est de va-
 sis per uarione gferatio, ut calice patena
 ciborio, hoc n. post uarione à laicis tangi
 non pount, tñsi ad sacra usū nunq. ad-
 huc fuerint adhibita, multominus dñd in illis
 Corpus et Sanguis Chri gnetur. Tuo in
 casu à nemine n. à Sacerdote l. Diacono
 glangi pount. Cetera v. q. neq. chrysmale
 uncta st, neq. corpus Domini aut sanguine
 inmediate glingunt, ab oibz etn laicis
 gheritari pount. Ita, q. post longū usū
 dekrita aut ueluste gsumpta st ad usū
 profanos non st ad mittenda iuxta non-
 nullos, pount En problyse sunt et cali-
 ces gfrati casulo et alba disputo, fust-
 tula Corporalis l. purifualori vendi et
 ut profana usui ee, quia in suis lau-
 rata aut fracta et ad porslinū usū an-
 plis adhiberi n. pount non parent sacra.
 Tu etn candelae in die Purifualis l. ali-
 es benedicta sine peccato etn veniali ad usū

la pro...
 ore officia
 in eo
 fessio fin
 gra de calic
 i huc
 ita ut
 pssio fin
 i casu regre
 l. cordi a.
 purifualis
 diacono l. ali
 ca l. in pssio
 Jan v. da
 etn alijs de
 laent etn
 n. lobord
 ad adhiben
 tangi pount
 anlyquā dñ

cones adhibent.
Inter induendum recitandum est à sacerdotibus
de oratione vestibus accommodata. quare in
omissione gloria Navarri et Alvarii culpam
veniale non excuset. Imo non attingit
secluso glomphu, quia neque per legem, neque
per consuetudinem receptam et eiusmodi obli-
gatis ut docent Tamborini et Quana in
alijs. Quod de Cantibus puerorum et sub-
iunctis precibus post missam salub. Quasilla
n. 242.

Cur & Fructus et Efectus Sacrificij
est triplex: 1. Cui opere operato seu ex ipsa
institutione Christi independentem à meri-
tis et pietate Ministrum offerentis. Et hic
effectus semper est aequalis, sive à bono
ve à malo Ministro offeratur Sacrificium.
2. Cui opere operantis, seu meritis et
pietate Ministrum, ita ut quo sanctior est
Sacerdos, quo nobilioribus virtutibus ac me-
ritis insignitus eo gratiores sint Deo eius

precus et oblationes, maxime si auctus ab
 insignis fervor et devotio actualis in cele-
 bratione Sacrificij. Unde recte laudantur
 à Gobad n. 334. qui s: scilicet iudicij
 demerarij: libentis audiant Sacru Sacer-
 dotis boni quod mali; sunt et illos
 qui stipendium pro faciendis sacris ofer-
 unt gratia Presbyteris melioris nota quod
 deterioris. 3. Per nu impetravit. Et
 hic estus h⁶ à libera vultu Dei; qui
 intuitu Chri Lang. principalis offerentis
 largitur quod lubet, aut nobis expedit.
 Diferat ab eo qui est ex opere operantis,
 qui hunc impedit materia offerentis non
 illud. Ab eo qui e ex opere operato, quia
 hic infallibiliter producit, non ille, ut
 patet. quia per Sacrificium multa pe-
 tingit q. In non semper impetramus.
 Tunc quidem talis Defectus est ab ipsa
 natura impetravit, q. requirit libertate

in dante, qui proinde pro suo arbitrio l.
quod dicit, l. negat, quod petunt. Proter
hos comes, effectus Sacrificij enumerantur
à Philo alij quinqs, quoru

Primo est, prout Sacrificiū considera-
tur in ordine ad Deū supremū honor et
gratiarū actio Deo exhibita. Qui quidē
effectus à Sacrificiō immediate procedit
et semper ē infallibilis. Sacrificiū n.
ob infinitā dignitatē principalis offer-
entis nempe Christi n. p. non et grat-
iam in effectu Dei.

Secundū in ordine ad nos ē remissio
peccatorū mortuū ac venialiu. Huius v. ef-
fectus n. immediate s. mediate in effectu
ut expresse declarat Concil. Trid. sess.
72. Can. 2. ubi sic loquitur: Huius obla-
tionis placatus Deus gradus et donū po-
nit quodens, crimina et peccata et mi-
serentia dimittit. C. n. Concliu dicit: ob-
gratia et donū poenitentiae peccata dimittit,

non ergo rati ipsis Sacrificij sed in rati-
 onis auxilij actualis, quod Deus intuitu huius
 Sacrificij confert peccatoribus excitando
 eos ad actum perfecte contritionis et absolu-
 tionis in Sacramento conscientie dignae et
 fructuose recipiendae. Neque in infallibili
 in sepe peccatoribus, licet auxilijs actua-
 libus existentibus, ad poenitentiam et meliorem
 fugam sese minime recipiant.

Tertius Remissio poenae temporalis,
 quae poenitentibus quoad culpam iam dimissam
 dicitur, ut patet ex Trib. loc. cit. can.
 3. ubi ait: Sacrificium hoc pro poenis
et satisfactoribus operibus dicitur confertur
a. hic effectus infallibilis et immediatus. quia
ad remittendam poenam temporalem non est opus
speciali quodam gratia actualis auxilio,
 sed merita Christi nobis ex virtute Sacrificij
 immediate applicantur ad obtinendam eius
 modi poenam temporalem, modo is nullus poenitentiae
 obicit et sit in gratia satisfaciante effectu.

Et pro quo sacrificium offertur.
Quartus Augmentum gratiae sanctifican-
tis. Cuius effectus ex hoc sacrificio non
immediatus, sed mediatus est sequitur; sed
quia productio gratiae huius prima hinc
secundo propria est Sacramentorum. Cum
quia gratia secunda seu augmentum gratiae
per sacrificium non confertur, in mediis
auxiliis actualibus quibus Deus operatur
et ad vivam iustos ad operanda opera
meritoria et per consequens ad accipiendum
augmentum gratiae. Ad hoc effectus
est infallibilis, quia saepe necesse dicitur
deest in eo, pro quo sacrificium offertur
ad hunc effectum recipiendum.

Quintus Impetratio diversorum bonorum
spiritualium et temporalium, aut opposito-
rum malorum evitatio. Et huius effectus a
sacrificio partim immediatus, si sit aux-
ilium aliquod

Mediale quid est? effectus impetratus sit
 remissio peccatorum l. augmentum gratiae
 Immediate si sit auxiliū aliquod actua-
 le remissio peccatorum, calamitatis averſio &c.
 Hoc effectus ex opere operato consequuntur
 etiam illi, prout pie et probre sentit
 Caribang et id ipſo San- Gall. pro qui-
 bus Sacrificiū à fidelibus Miſſa aſſisten-
 tibus offertur. Caſſel. a. offerri ſacrificiū
 etiam pro oib; fidelibus baptizatis vivis
 ac defunctis in purgatorio exiſtentibus
 et etiam pro infidelibus et cathecumenis.
 quia in libro Machab. legitur Sacrificiū
 oblatum pro Paris, et Heliodoro infide-
 lib; . Item Apſtus i. Timoth. 2. Subd
 orare pro regibus infidelibus; non a. pro
 damnatis, ut ipſis nil proſit. Nec pro
 nominatis excommunicatis aut notorijs Clerici
 percuſſoribus; quia graor prohibetur
 in Capit. A. Nobis. Et Capit. Paris. de
 Sententia excommunicatis. Verū intelligendum hūc e:

Publici dicitur: nam privatim et in me-
mento potest sacerdos pro illis orare. In-
dicitur v. et quidem publice quatenus cele-
brat et offert sacrificium pro unione et
incremento S. Matris Ecclesie, sicut qui
orat pro salute totius urbis, orat etiam
pro aliquo illius incola etiam non libi-
vis. Licet etiam sacrificium offerre pro ex-
comunicatis per veram poenitentiam etiam non
sunt ab excommunicatione soluti, ut patet do-
ct. Gembert ad quod. 332. S. Thome
Q. 2. art. 2. et alij.

Posse Missam offerri pro Sanctis et
aliquo sensu laterari. Licet n. in postu-
lis non procedat quoad fructum satisfactorio-
rum potest in illis procedi eadem quatenus
est eorum gaudium aliquod accidentale,
et angelus honoris eorum apud fideles
Ecclesie militantis. Et etiam illis hono-
rificum in tanto sacrificio nominari et
ut patronos invocari, ut bene dicitur Gal.
p. 2. Dub. 5. Tit. 2.

Sacerdos ipse participat quidem etiam ex
 opere operato fructu Sacrificij, ^{l. 2. c. 1. ubi}
 offerrens, sed quatenus unus e ex ipsis
 pro quibus offertur; quia Sacrificij fructus
 derivatur solum in eos, quibus ex institutu
 noni Christi est applicari; ipse sicut pro qui-
 bus sacrificium offertur, ut testatur Paulus Apost.
5. his verbis: Unde debet quemadmodum pro
populo ita etiam pro seetipso offerre pro
peccatis. Et hinc fructus Sacrificij, quatenus
 a sacerdote offertur in tres portiones
 dividitur: Generale aut Generalissimum Spe-
 ciale seu Ministeriale et Specialissimum,
 quod nonnulli media vocant. Generale e
 quod derivatur in oes fideles. Specialis
 e quod spectat ipsi celebranti provenit. Spe-
 cialissima e applicata illi pro quo Sacer-
 dos sing illatum offert Sacrificium. Ut v.
 cuiusmodi fructus valide applicatus, requi-
 ritur intentio ans et consummatio ipsa Sa-
 crificij actione; cap. l. actualis l. virtualis.

Sufficere etiam sola huic non improbat.
gloriat Card. de Lugo l. 8. n. 39. quia
applicatio habet se inftar donatio verbalis
quae videtur remanere tantum, quando in
non revocatur. Unde Dedimus

1. Valida et sufficientes esse applicationes
si facta hodie Sacerdotis quod ante sexcen-
nium tibi promiserat nisi id sit de se co-
gitat.

2. Non sufficere applicationes illas quae fiunt
post consecrationem, in Sacrificiis tunc sub-
stantiis id sit finitum.

3. Nemini a Sacerdote potest applicari
a portione generali. l. licet. l. valide;
quia fluit generalis offertur ex opere operato
et non pendet ex intentione Sacerdotis,
sicut Cula, quae malitia Sacerdotis perver-
tere ac mutare non potest, nisi gloriatur quo-
ad valorem sentiat Gobat n. 330.

4. Valida et applicatio pro omnibus istis, pro
quibus valide potest offerri; licet a. in illis
quae fiunt pro istis, pro quibus Sacrificiis applicari

debet l. ratione fundam^{to}, stipendij, obedi^{entia}
 e. alterij obligationis. P. v. Sacerdos
 alteri applicat, quamvis illius, in illud
 derivabit fructus; quia vi ordinatio
 sua liberam habet potestatem.

5. Fructus Missae non pot^{est} hodie
 anticipatè applicari illi q^{ui}, forte ^{cras} obla-
 to stipendio rogatus est sacru^m; quia
 sacrificij effectus suspendi non pot^{est}; et
 est gloria mentis fidelium pro se sacra prof-
 ulantium, et gloria mentis Cate. Contra
 n. gloriam Clemens VIII. salub^{iter} ut funda-
 tosa^m d^{omi}navit testibus San-Gall. p. 2. q.
 7. d. 6. lo 2.

6. Siquis ois obliuiscat l. sibi l. alteri
 applicandis sacru^m et nulla ois intentione
 habet, quod resiste l. nunq^{ue}. glingit ut no-
 tat Ayman et San-Gall. fructus illius
 spectare ad thesaurum Cate.

7. Fructus unus ab altero separari
 pot^{est} dupl^{iter}: s. q^{ui} n^{on} n^{on} rei, quando subm

pro quo plures fructus offerunt, & capax
em unig. 2. 3o Per intentionem sacerdotis
quando sibi applicat unum fructum huius, al-
terum alteri; quod facere potest, in obsequio
certa obligatio, promissio, votum, sti-
pendium &c.

8. Non potest sacerdos applicare alteri
omnem sacrificij fructum, ita ut sibi nec
speciale quidem portionem reservee gra. Ge-
bal. n. 144. Quia ille fructus est beneficium
personale et celebrans inter cetera se
ait: Espero pro innumerabilibus peccatis
et offensionibus et negligentis meis. Si
a. sibi applicatus non est alteri applicabi-
le.

9. Fructus generale equatur oribus pro-
ce, sive magnis sive parvis. Cuius mili-
tantis et purgantis sit numerus; quia
fructus ille est quodammodo extensivus infini-
tis, eo quod potest prodece infinitis si-
cut cent. hominibus; ita ut oes et spi-
rituuli integrum fructum auferentur a se. In

est unus.

10. Si multi Missa assistant eamque
 ubi sacerdos offerant in singulis prode-
 quant si unus solus ad celum offerret. Imo
 quo plures sit offerentes, eo fructus illius erit
 copiosior; sed, quia virtus unita fortior
 est quia maior offerentium multitudinis mai-
 oris honoris Designat eamque familiam in-
 fluit ad divinos favores nobis imper-
 tinentes.

11. Valorem sacrificii est quidem in actu
 primo, qui est moralis dignitas, quod ha-
 bet sacrificium sed ex parte principalis
 offerentis; sed ex parte rei oblatæ
 infinitum est extensivè quia intensivè:
 in actu v. secundo qui est ipse actualis
 influxus et finitum est extensivè quod
 intensivè. Tum, quia Christus voluit e.
 sacrificium et sacramentis conferre vobis infi-
 nitum. sed, quia sacerdotes qui sacrificium
 immediate offerunt et persona infinita
 dignitas; sed, quia fideles et cura ipsa

pro uno defuncto, pro uno beneficiis im-
putando, aut una calamitate averben-
da plura offerunt. Sacrificia; sed denique,
quia si ex uno sacrificio fructus infini-
ty emergeret, poest sacerdos unico sacri-
ficiis millenis obligantibus satisficere, quod
est falsum et Divinis. Ceterum interdum
est. Nihilominus sacrificium aliquo sensu
dicitur per in actu secundo extensive in-
finitum, quatenus illius fructus generalis
et specialis redundat in oes hoc sine
directe sive indirecte, ut dicitur in be-
duendo 9. et 10. no. Habens de sum-
ma intrinseca.

Fructus seu spectus sacrificij ex-
trinsecus vocatur stipendium, propter quod
sacrificium Missae pro aliis offertur. Cuius
accipitur à sacerdote sine periculo simo-
nia, modo sit iustus, et accipitur non
pro pretio Missae aut fructus illius,
sed pro exhibitione ministerij et subsidio

sustentatio in parte sed uero intuitu rei
 actionis specialis sub modo obligatio
 mulas.

Spendium pro varijs locis e variu
 et dabo ut volunt San Gall. p. 2. q. 7
 dub. 4. Concl. 3. Et summu, mediu et
 infimu. Sapat v. lege Episcopali,
 aut consuetudine aut prudentu iu-
 roru iudicio. Sane summu credit
 quod requirit Conin, Carib. Henricu
 et ab Navarru sustentatio fil. unij
 diei pro uno Parigiuo. ut equu
 sit, ut pro labore Cantilli temporis
 exigat vult diei integri. Cum lau-
 dabo, qui nonnunquam dimidia seu ter-
 tia parte spendij dazati genduerit.
 Qui v. auget plura, partialia habet
 pro una Missa, et nisi speciale sua por-
 tionem velit etm aliter applicare: aut
 auget unu pinguius, et aliu facit
 et minore dant, excessu sibi reservato

penalis graue, tenentibus ad restitu-
tionem.

Quomodo? Ceremonie Sacrificij
autale sunt descripte in quouis Missa-
li et diuiduntur in preceptivas et di-
rectivas: preceptivae obligant sub pec-
cato mortali quia ex precepto Dei vel
Cula l. et ex legitima consuetudine
graue iubentur. ut sunt, Adhibitio pa-
nis et vini, utriusque speciei generatio
Sumptio corporis et Sanguinis In
admixtio aquae duplex oblatio, Eleva-
tio, Flactus Hostiae, Immersio particu-
lae in calicem in Epistola et Evangelio, Ora-
tionis in Canone, et a. unius verbum
ex tra forma generatio, ut minus seu-
puloze censuit Nugner. Quae sunt
de Coniunctio et obligant sub veniali:
Secundum Card. de Lugo Tambulinum et
alios sub nullis: quales sunt variis mili-
tationes, genuflexiones, oculorum elevatio

benedictiones seu signa⁶ Crucis, variae⁶
 Prefationes et Gratias infra Actionem
 Graduale, Tractus, Commemoratio, Seq-
 uentia, Gloria, Credo, Aue⁶ Marius et re-
 cessus ⁶ Quenam a. precat⁶ omnis-
 ne eorum, q. faciend⁶ a. d. d. iend⁶ a. sunt.
 ita precat⁶ additio⁶ eorum quae ad-
 denda non sunt. Non in prohibent⁶ pre-
 ces vani iaculatorie internae et atq. vari-
 arum virtutum v. g. Charitatis, humilitatis ad-
 raris, gratiarum actionis ⁶ no⁶ n. finis im-
 moderati, et observat⁶ ceremoniarum non mi-
 pediant. Solest etiam Sacerdos probo
 sub missa, d. d. Chorus cantat Gloria,
 Credo ⁶ orare alias preces vocales, l. una
 ex horis Canonis, modo absq. scandalu.
 Alias nunq. licet Missam interrumpere ni ex
 rationabili causa, Commone sicut coram Laicorum
 suspensione voti iuramenti benedictione
 abbatis abbatis ⁶ a. Simili modo sine
 perito motu n. poterit Missam interrup-
 tumpere, et nisi non d. d. fuerit ad canonem

perdulo; incurreres ne propter mortis sus-
pensionem à celebrare Missarum iuxta Cap-
itulum Nullus Quis. 3. e. Consecr. Dist. 5.
Peracta v. g. servare incurreres et per
causam iuxta Caput. Nihil. q. 5. Neutra in
Consecr. e. sententia lata s. ferendo.
Et iuxta in ea non in tunc, sed se-
netz quando op. Sacerdos Missam imperfec-
tam relinquere, v. g. si recordatur; si in
fieri potest sine scandalo et periculo in-
famiae; si n. se ieiunium l. et in peccato
mortali aut censura constitutus; l. quando
Templum e. pollutum, l. quando excommunicatus
vltimus inde expelli non potest. Post g-
servare v. n. tenet, ob aliquam causam ex pro-
dictis à Missa recedere s. si morbo coac-
tus fuerit, debet alius Sacerdos eum n.
ieiunium eandem ad finem perducare, ut in
in Caput. Nihil, et Caput. Illud ibi-
de. Tunc in Missa de novo incipere
ut post Diastylum usque ad oblationem ex-
clusivè in gratia Cardinalis, Epi, Mar-

chionis, Comitis, curientis neglecta missa
 parte reparare: consultis in fore pulat
 Illud Frar. 6. d. 3. art. 6. §. 3. n. 3. r. g.
 Si nō repereret, quia ipsa inveni-
 entia repetitionis est sufficiens ad
 excusand. et in die festo ab auditione
 illig. partis. Siquid in sacrificiis per in-
 considerat. omissū ē neque nec, imo nec
 expedire, ut repetat, quemadmodum in ho-
 ris Canonis superueniente ad verben-
 tia fieri debet, et nisi occulte et ne-
 mine advertente suppleri possit, in l.
 sit actio a thro instituta, l. ad ipsa
 preparatōe nō generanda requiritur, quia
 per cuiusmodi supplementationē ritus et trans-
 sa accidentalis quae consistit in debita
 ordinatōe actionū, non amplius obli-
 net, sed magis turbat. Si quis in ali-
 quid omissū ē statim advertat et sit tā
 necesse, ut advertenter sine peccato mortali
 omitti non potuisset, suppleri debet, quia
 eius veritas videtur prevalere modico et

exderig non indecoro repetitioni: si etiam mi-
nus e commemorates inter se transponere qua
omittere, ex quod talis transpositio forma
ferre non immutet; unde verbig faciet
qui oracōe secundo loco dicenda salte di-
cit tertio; quando eiq interea recorda-
to; quod si in eiq ante septim obliq e
sufficiat deinde eius loco breue correspon-
dente ipsi recetā; si a. nec huius me-
minit, quoniam etiam omittet; correspon-
dens illi Post Communio, ut si proferma
par sacrificij heat maiore uniformem
ut prioribus tanq. minus ut maiori. Si qd
v. ante gferase recordet; se vno n im-
miscuisse aqua, tenet; adhuc immiscere;
quinsumptione calicis adverbis se rivali
de gferase aqua, poterit ea, qua ore
cepit deglutire, tū auctens ad cor-
nu. Ita reliquū aqua in vas aliquod
effundat et sumet postea pro ablutione,
et reseret mittendū in piscina; mox in-

fundat vinū et aquā omnia In aue
 et cruce: Deus qui humano sufflato
 operat calicē Deo verbatū, l. quod protig
 iudicio In mentato et faulij propin-
 datz moa scandalū ofensionis l. falce
 admirandū; proferat Deinde verba gsera-
 ois incipendū ab illis verbis: Simili mo-
 do vel ab illis: Hic ē n. calicē ad sum
 omnia eleuare et scripsit sibi, sumat su-
 aū Sanguinē et gserat adlutionē. Nec
 illū moueant q. l. S. Thomas l. Miha-
 e Romanū in glariū adferant; hoc n.
 sentia nra iā passim in usu ē, et fi-
 ne scandalo atqz obmurmuracōe adstantis
 populi oia reperi n. pount. Si v. n. post
 tri vini aliud aut non n. post longā
 mora, omitt; poterit gserat calicis, et us
 Deo comitti. quamvis Henricus apud San-
 gal. velit exspectandū ee et n. per 3 uas
 horas donec vinū adferat; quod sine scan-
 dalo et ofensione iriunstantiū fieri requit.
 Si quis dubitet, an liquor quē gustat

fit proprie vinū ne ne & ne aliud e rei
veritatem potest explorare, debereq; per longi-
orē morā experire, poterit bona fide ve-
dere ee vinū, siq; sacrificiū terminare.
S. v. hunc defectū primū post finitum
Sacrū deprehendat non tenet. Deuo con-
secrare. licet tū ei non improbet hunc
defectū statim supplere, eo quod talis ac-
tus censetur adhuc hre morale unitem
cū priori, ut ex Granada et Tambulino
docet Gobat n. 275. Rite addens, si
post q̄sacōē dubites, q̄sacōis vinū
an arctū, ee profumendū pro vino,
utpote quod sit in possessione, adeoq;
riti restandū; Cuius, si dubitōriat,
ante q̄sacōē.

S. i. musca, aranea, s. aliud quid in-
cidat in calicē ante q̄sacōē, vinū aliud
infunde; aut si res nullā creet nau-
eam, ea exempta, vinū q̄sacō. S. post
q̄sacōē, si me simul occidat; aut si habear
nauseā, Sacrū sanguinū in aliud vas efun-

de, vinū et aqua alia offer, offera, bibe
 ut supra dicitur. Pinguine priore ex ju-
 gante, Stuppa l. lana, combure et cin-
 res in piscina, repone.

Si quis roabit et id vero funda-
 mento dubitet, an recte pronuntiaverit
 forma debet ea repetere sub q̄d̄ ioc: si
 sine sufficienti fundamento, nil repen-
 dit, sed d̄ ubi ut serupuly spiritus de-
 vort suffocans expellendum.

Siquid de sacro sanguine cadat in
 idporale aut patena digito canonico
 l. lingua debet excipi nec op̄e ut cor-
 porale l. patena lavet. Si o. sanguis
 aut Hostia cadat in terra, tabula,
 lapidem, aut linteum non offeratur, sed
 hostia in reverentia levat, et sanguis,
 ni iam sit imbibitus lingua excipi; terra
 a. l. tabula radi linteum l. lapis lavari;
 rasura l. lotio mitti in piscina.

Si hostia miraculose disparat alio
 fumento et offeranda est; sicut item dum
 quando spes miraculose converterent in

carne et Sanguine. et si sicut Sylvester
et alij credant in ultimo casu a tenet
Sacerdotibus deus offerre, eo quod Deus fa-
ciens tale miraculum videlicet dispensa-
re velle ne sacerdos sit obligatus sacrifici-
um vis offerre. vid. San. Gall. Tract. 4.
q. 2. p. 3. 3. 3.

S. Sumpto Sanguine parva hostia
fundo l. circumferentia calicis adheret
digito canonico videlicet ad labrum cali-
cis et sumenda. Non in peccatis sacer-
dos, si curaret infundere vinum et tri-
bulam unam in vino sumeret, quia
moratur conferret adhuc una sumptio.
Qua ipsa de eadem dicitur insignis. Th.
et post sumptionem, mox post sacrum
si quis deprehenderet in patena l. corpo-
rali aliqua miculam vini et sumere.
S. Sicut Sanguis effundatur sob-
erandus quantum fieri potest et loquendo raden-
dum. Dum novum vinum offerendum. Si ca-
licis congelatus resolvendus e. l. ad motus sui

nis si adspirare kalid; consuetudine. e
ut ante infusionem ad bruno bene col-
fiat.

Si rosmarini confecta labat; e mani-
g in calice et mactefiat, pergendu e
ut alias solet omittendo En signa et
sumendo pariter corpus et sanguine sig-
nando se in calice et dicens: Corpus
et Sanguis Domini. Si v. En pars
rosmarini lapsa fuerit in calice, cerimon-
re et signa q̄sue facta faciendā s̄ in re-
sidua parte, si comode et sine scan-
dalo fieri potest.

Quando. Tempus, quo hinc celebrari potest
incipit ab Aurora et durat usq; ad meri-
diem. Non t̄n peccabit Sacerdos nec veni-
at̄ quidem, s̄ duabus circiter horis an-
te Solis ortu maxime t̄pore hyemis
Missā celebret. quia t̄pus aurora quod
e rubicinis profiribit; non e accipiendū
mathematica, sive in summo rigore, s̄
morato et mo hno, prout agunt it̄quan-
dā latitudine et conveniente t̄poris
reſione. Quod idē ducendū de meridie

qui non de ipso medio, sed
de ipso circa meridiem fluente, iuxta
prudenter arbitrium illigi debet. Hinc
excusatur a peccato qui paulo post meri-
diem sacrum facit. Imo licet et ex iura
rationis v. g. ad satisfaciendum precepto
missae legendae l. audiendae in die festo
ad faciendum viaticum pro moribundo
circa secundam l. tertiam celebrare, se-
culis in Franciis, et alijs circumstan-
tijs eiusmodi celebratio illicita facien-
tibus. Quia statim post Tridicentiam
notis ob reverentiam faciendi viaticum pro
moribundo celebrari licet, gra. Bonardina
hac in re nimis rigidus, satius utique
est, in re tanti momenti succurrere
proximo eiusque salutem et meliorem non
promovere, quam implere preceptum de
non faciendis sacris ante auroram, nam
illud est legis naturae, hoc a legis huma-
nae humani, imo ne quidem humano, in-
venit. Cuius non potest obligari ad non faciendum

faciendū ante aurorā, si fidelis aliquis mori-
bundus sit viaticis muniendū. Et alias
quoque raras civitatis est Patribus Benedic-
tinis ex singulari privilegio saltem post
mediū noctis Missā ordiri, teste Dyraf-
tillo n. 29. apud Mfū.

Et quoque tempore et die faciendae
Missae et quo petitis ab eo qui dedit sti-
pendiū. eamque differre per notabile casus,
et per mortem. Et quo tenet, si minus pro-
babitur excusat Priuilegia dilationis ad
mediū annū. Quatuor aut quinq; dies
habet nonnulli pro modico tempore. Verū haec
res mutanda et ex circumstantiis loci tem-
poris et personarū imo et Missarū di-
cendarū, pro quarū raris nonnulli in
dilatione consistere censendi sunt illi, et
Missas postulant aut stipendiū offerunt.
Tenent sacerdotes simpliciter celebrare Missā
in anno saltem sepius aut doct Lebus Fu-
censis de Euchariis c. 12. resol. 1. saltem
aliquoties in videri. Quando, quoties, et
quibus diebus, nullū quidē ex latet prode-

In specie: ut de Sacra preceptis vris divinis
deducit ex illis verbis Chri. Luc. 22. v.
39. Hoc facite in mea commemoratio. Am
graver reprehendunt nonnulli Capib. Do-
centes de celebrare Missarum quod in qua-
ter in anno celebrarent. ubi et suspen-
sione a Divinis et alijs ibidem reprehende-
rentur.
Beneficiarij tenent sacrificare toties quo-
ties beneficium recipit. Parochij v. et hinc
cura curam celebrare tenent, quoties
subditi tenent audire sacrum. imo et
sepius pro varietate obligantur. Non in
tenent semper fructus Missarum pro Pa-
rochianis applicare. Tenent saltem ali-
quando et quidem iure divino ut habent
in Comil. Trib. Sept. 28. c. 1. de Refor.
verba illig hoc sunt: ad precepto di-
vino mandatum sit omnibus quibus curam
cura commissa est, oves suas agnoscere,
pro eis sacrificium offerre et sic ut nit

certi: & Tunc, Parochorum officia relinquunt,
 in aliunde ex Foundationibus, partibus,
 conventionibus habeant veribundo.

Collegia Canoniorum sine Clericorum et
 Conventus religiosorum ubi est sufficiens
 Sacerdotum numerus debent quotidie cele-
 brare in suis Templis. Si in anno
 semel aut iterummitteret Sacerdos non est
 in veniale peccatum aut ois nullus si sub-
 est rationabilis causa et Sacerdotum nu-
 merus valde exiguus, modo vitare
 scandalum.

Quintus In singulis diebus celebra-
 re excepto die Parasceves in quo Cu-
 lchia non celebrat eo quod tunc Pasca
 recolat prout reat. Et eruenta perarba
 est, adeoque nolit illa mystice et invivente
 celebrari, ut refertur in Capit. Sabbatho
 dist. 2 de Consecrat.

Quintus Ita est in Coena Domini et
 Sabbatho Sancto ducere Missas privadas
 et in die Requie pridie defunctorum. Et
 in ipso die Parasceves publici levit favore

ad missas ducunt
 luc. 22.
 in m. n. c. d. h.
 in. Capit. de
 quod in qua
 ubi est Sacerdos
 id reser. h. p. h.
 h. h. p. s.
 h. h. p. s. illis
 h. h. p. s. quod
 h. h. p. s. in et
 h. h. p. s. Non in
 h. h. p. s. p. s. h.
 h. h. p. s. h. h. p. s.
 h. h. p. s. h. h. p. s.
 h. h. p. s. de h. h. p. s.
 h. h. p. s. p. s. h. h. p. s.
 h. h. p. s. h. h. p. s.
 h. h. p. s. h. h. p. s.
 h. h. p. s. h. h. p. s.

Sacerd ut in nonnullis dicit Gobat n.
218. Ad infirmu viaticu munitu.

Neq. illud est una die dicere plures
Missas, in casibz profertim sequentibz.

1. In Nativitate Domini poud
Singuli Sacerdotes ter celebrare, et
quide Missas inter se glimatis statim
post media nocte. Non in Ceneris,
nisi ad una, sunt et alij fide-
les satisfaciunt audiendo una.

2. Quando moribundo proben-
duo et viaticu nec hujus alia hostia
generata. Tunc n. Sacerdos etia non
viung poterit binare, ut nonnulli
probabiter dicunt.

3. Si quis habet duas aut plu-
res Parochias administrandas nec com-
mode alternare aut ois populu
in una parochia gubere pot et
aucto gensus Epi bis terre eadem
die celebrare pot, si in ut ablutione

in primis et cetero sacro non sumat.

4. Si superveniat in eis portata sup-
 plicatio, l. persona, magno auctoritate
 v. g. Principis, quod cupiens hinc
 fari.

5. Si in magno populi gurgite
 v. g. in Seduacione, solenni peregrina-
 tione, in Cula, n. ois capiat. Talis
 in eis si extra Culum l. coemeterio
 l. alio loco vicino honesto fiat sicut
 unum in Ara portabili.

6. Quando Missa iam finita oc-
 currit mortuus sepeliendus, mare si
 fuerit persona illustris, in loco
 ubi mori est defunctorum cum Missa se-
 peliri. Item e, si alias nuptiae
 Magnatum debent benedicti fieri sicut
 ut notant San. Gallenses 4. 7. 1. 3. 3. 3.

7. In Regionibus, ubi e penuria sa-
 cerdotum ut in Anglia, aeq. alijs horti-
 si infertis. Sed advertendum est in di-
 vis casibus, non licet sacerdotibus aut laicis

celebrare nisi sit iungens exupto proba
bitu casu secundo. Nisi festis licet
unquam in die celebrare quod licet ut
sanctum est sub Benedicto VIII. in
Concil. Pileguntstadensi: ne amplius qua-
ter Missas in una die Presbyter cele-
brare presumat.

Potest. v. De omnibus Sanctis sine
mortalis sui. Sicut. imo sui debet
celebrare eorum sollemnes sub ritu Du-
plici in ab raabili casu v. g. ob gra-
tiam actionem alium. beneficij collatis
impetrati, l. ob Missas pro Defuncto
celebranda ad aliud celebrandum sit.
Potes. v. Sancti Canonici qui quicumque
Calendaris Breviarij ac Missalis et Mar-
tyrologio sunt inserti; de quibus proin
omnibus licet Missas rivas facere qui
vatas in, non an publicas solennes seu
conventuales; cum he quodare debent
in officio Canonici. Potes. v. Et in cele-
brat. officium Canonici et Missa in credo
de Sancto, nisi insignis reliqua habeat.

Est a. insignis reliquia, Caput Brachium
 aliudve membrum notabile; item pars, est.
 parva, in qua Martyr passus est. aut
 si sit de Christo, B. ma Virgine, S.
 Josepho Ap. et alijs Sanctis emi-
 nentioribus, tum n. regis quantum sup-
 plet ab excessu qualitatis, ut notat Go-
 bat ex Quintana venna. De Caro-
 no primario dicit celebrari. Eius prima
 Classis in Ostava. De secundario Offi-
 cium duplex secunda Classis ibidem in
 Ostava.

Quot singulis diebus ex mente fundato-
 rum sacre sacre de B. ma Virgine ut
 dicit Laymann. Fruct. S. c. i. Navarri
 de celebrat. Missae Confil. g. n. 8. Tum
 quia in multis locis hoc praxi recepta
 est. In quia cultus et veneratio B. ma
 Virginis misericordie prodest loci Cultus;
 tum quia leges et rubricae, q. gratius
 prospere videntur prout l. benigne ex-
 plari, l. ut de gra illas prescriptum e. fueri-

liby ne gl'ra d'ientibz Cula Praelatis.
Aliud addo ex Cavanto par. lib. 7. lib. 7.
in Sacris votivis de B. Virgine & e
diendum Gloria, ni in Sabbatho: ne
adducas praxim gl'riam aliquam bonam
in ea sit introdunda per mera ig-
norantiam aliquorum sacerdotum.

Pro Defunctis licet celebrare quatuor
decimq; l. e de feria l. Festum Simplex
l. semiduplex; n. v. si e Officium duplex
ex speciali interdicto Alexandri VII.
et Benedicti IX. In die v. Anniver-
saria aut Fidelium Defunctorum tenentur
vel Sacerdotes ad missam de requie: et
quandocumque l. rae fundationis, l. stipen-
dij hnt onus faciendi: Sacra mortualia,
neq; onerat festum duplex aut dies So-
minia: in Dominicis En. et Semiduplex
si appuente Missa pro defunctis ponitur,
n. En. dnt fieri commemoratio mortua-
les: in dupliu v. convenienter omittuntur.

Sed hoc et similia de Missis mortualibus
 alijsq; votivis sufficienter dixerat ex rubri-
 cis, Cavanto Justinello, et l. mase
 et praxi et consuetudine uniusq; loci.
 Sed solum hi subringo, perplacere mihi
 sentiam illa, qua docet, quod plus me-
 reat, laudat ille qui appliat sua sa-
 crificia pro defunctis, quam si appliat
 tibi aut alteri vivo; Sed quia operis
 insignis Charitatem et liberalitatem ani-
 mas dirigitis poenitentia afflitas; Sed quod
 sibi et alijs appliare potest illis libere
 donat. Sed quia illa in flammis crepta
 sine intermissione Deo supplicant pro
 salute illorum, quos miserunt agere se be-
 neficiorum et misericorditer: ex illis et precibus
 ad Deum fatis sepe et emendatio vite,
 et diligentior et assidua operitas vir-
 tutibus, et frequenter augmentum meritum.
 Sed quia Deo tanto munificentia remun-
 rerat opera bona, quando illa minus hinc

admixtu amoris et commodi proprii; cum
denique quia Deus vehementer amat animas
in purgatorio dolentes, quippe proxi-
me capaces beatae visionis et felicitatis
hinc aeternae.

4. Religionis actus sunt observa-
tiones sacrae. Hoc est, quidquid in cultu
ad Dei cultum receptum est, prout est Dei et
Christi institutione, prout est in scripturis
preceptis et Decretis, ut sunt Sacra-
menta, Pereginationes, Processiones, Bene-
dictiones aquae, salis fontis baptismalis
Cerei Saphalis et quavis Ceremonia
approbata. item obligatio ieiunandi
Ceremonia ieiunandi de quibus scri-
bitur. Hic obiter notandum, quod qui-
cumque sacris his observantibus aliquid no-
tabile ex privato iudicio addiderit
et dimiserit prout moribus ob cultum
superstitiosum atque inordinatum de quo scri-
bitur Concl. 3. Religioni opponuntur

Superstitio, Tentas Dei et sacrilegiis,
 illas per exequia, postrema duo per
 defectu. Caplus:

Superstitio est uelut vitiosus veri et
 falsi. Nominis. Dividitur in quinque spe-
 cies, Idololatria, Sorcery, Magia, Divina-
 tionis, vana observantia, et maleficiis.

Idololatria est uelut creatura
 tanquam Deus exhibita. Non in Reli-
 gioni, sed in fidei est opposita; sup-
 ponit enim errorem in intellectu, qui
 estimat creatura honore Divino digna
 Et per se omni gravissimum ex parte obi-
 terandum Doctore Angelico. quia quan-
 tum est in se, facit aliud Deum in mundo.
 Hinc etiam moritur peccat, qui in ex-
 terne et fictis animis colit idolum,
 ut moritur evadat, quia Idololatria
 est intrinsece mala.

Magia, est potestas operandi mira
 ope demonis, pacto ut eo inito. Quis:

tis, reus occultarum, quas quis hinc et nunc
 nasci sive non potest. In hac semper re-
 quiritur l. expressa l. lauta, seu inter-
 prelativa invidiam demonis. idcirco semp
 e grave peccatum, nisi ob imperfectionem ad
 indeliberatam actus exiret, etiam si quis
 profiteretur, nisi sibi velle ee. commercium
 ad amorem quia hoc profiteretur e facto gra-
 via. **Si** fiat divinalis per factas et
 apparentes figuras dicitur prodigiis. si per
 mortuorum apparitionem et locutionem, Neo-
 mania, si per vocem aut gemitum avium,
 augurium, si per volatum, auspicium, si per
 idola, oraculum, si per verba animalium,
 haruspicium, si per figuram strabulae aliumque
 animalis, strabulantiis, si per sortes, so-
 ralegium, si per situs et motus astrorum, astro-
 logia iudicialia, si per influentiam siderum
 providentiam libertati, fatalis. si per terra
 aut caelestia, Geomania, si per aquas,
 Hydromania, si per aërem, Aeromania,
 si per ignem, Pyromania, si per lunam

de manu Chyromancia. Si per verba ho-
minu verba intentione hominu prolata
alia intentione reversa ad cognosce-
ndu futuru, Omen, seu Onomania. In
hoc via enucleatig explicare parat
vivat ad praxin, ad eoru matia ex
conceptu uti Divinatoris satis pateat.
Aliud monu, sortes Divinatorias temper
et per am morte, sunt etiam consuetudis,
si experientis resolutionis a Demone. non
En si consulas Deus ex gravi reute et
in reverentia debita. Sortes quos di-
vinationis non et illicitas, quia saepe sunt
bona et utiles t. ad honestu usum t. di-
vinationis hereditis compositione libris n
En ad electione ad beneficia Civica aut
officio secularia, ne damnu reliquit res-
publica. Si En plures offerant apti et
fere aequales, sorte agi potest.

Vana Observantia. Si productis ali-
cuius usus ad possessione melioru impropor-
tionatoru. Tres sunt istig species, i. a. les

§. 2. d. 2.

de Juramento.

Conclo s. Juramentū ē invocatiō Divinij
Testimonij ad faciendū fidē s. promissionē firmandam
requirunt, ergo ad Juramentū intentio
iurandi et locutiō qua Deus in testē vocat.
Si unū ex his duobz absit, iuramentū
n. erit. Dividit. a. iuramentū

1. In solenne et simplex. Solenne
fit iū certa Juris formula. ut, iu-
rā Notario Judice SACR. SACR. SACR.
vangelij. Simplex quod n. habet illā
Juris formulā.

2. In Confessionē et Execrationē
vel Imprecationē. Aliud ē, quod fit
per simplicē gesturā. Hoc per imprec-
tionē.

3. In Assertoriū et Promissoriū.
Assertoriū ē quod adhibet ad aliqua
preterita s. presentia affirmanda s. ne-
ganda. Promissoriū s. quod utimur

ad aliquid futurum affirmandum.

4. In Absolutis et Conditionalibus.
Hoc quod fit in condicione. Aliud quod fit
sine condicione.

Materia Juramenti debet esse licita
et honesta quia à Deo irrogatur in-
iuria adjuvando eum in defensione rei sue
et illicita. Unde Res indifferentes, im-
probitas, impeditiva maiori boni, seu
gloria divinis consilijs, non est materia
Juramenti nec iuramentum de tali re
quemquam obligat. Unde colliges

1. In his et similibus: in Veritate, in rei
veritate, in fide mea, per fidem meam, fide boni
virj, boni Christiani, sacerdotis, in fide bona,
in Christiano, Religioso, in consuetudine,
per meam consuetudinem est iuramentum, quia
qui sic loquuntur non intendunt iurare et
significare se loqui ex veritate fidei, i. veritas
quod vir bonus in dictis suis adhibere debet.
2. In per fidem illegalam, fide Catholicam, eius
iuramentum. 3. In dicitur: coram Deo loquor

Deus scit ita esse, Deus videt me vera di-
 cere, videt conscientiam meam ut si per modum
 narrandi dicenti affirmando Deus ita scire
 n. e. iurare, si a. invocative dicenti,
 intendendo Deum inducere in testem eius quod
 dicitur, est iurare. Iurare per falsos Deos,
 in fide et officio erronea n. e. iuramen-
 tum, neque enim aliquis dicit per Deum,
 s. per Corpus Christi, non intendendo De-
 um invocare in testem.

2. Sufficere ad Juramentum tacita
 Dei invocatio, ut, quando quis rogatus,
 ut iuret, manu tangit Crucem, s. librum
 Evangelium. At si subscribitur aliqua
 Scriptura iuramentum gerente aut Ju-
 ramentum fiat per creaturas, in quibus
 elucet honor Dei s. quatenus ordinantur
 ad Deum, s. quatenus Deo in ipsis honoratur.

3. Ad iuramentum n. requiruntur verba de-
 terminata, testificari, ut quis adducat
 Deum in testem quibuscumque verbis. Atque
 n. tenent iuramentum, qui solum dicit: iuro

3. iuro me facturum hoc. Nam Regⁿ adducit
in teste. aliud est, si dicit dominus iurandi
et adducendi Deus in teste.

4. Iuramentum factum gra rege, que
primario et immediate respicit favorem
et commodum persone private obligare
modo non vergat in preiudicium tertij, quia
hoc lex immediate fertur in favorem priva-
te persone que potest sedere Iuri suo
obscuro preiudicium tertij. Et si cedat Iuri
suo per iuramentum, validum erit et obli-
gatorium.

5. Promissione 3. iuramentum factum
gra prius iuramentum 3. gra volub³ 3. g-
tra priore promissione validum non obligare.
quia e de re, que sine parte tercij non
est gesta. In gra obligat³ iuramentum
valida est nisi aliquid est irrita, si
matrimonium gratum gra sponsalia al-
teri iurata e validum.

6. Si quis ex deo iuret sine alicui
rati non obligat, ex vi iuramentum, coram
Deo, quia non iurat, si tamen inde eveniat

dandum per iuramentum, tenet refarcire. inis in
 loco. Per iuramentum cogi potest ad servandum iura-
 mentum ob presumptionem veri iuramentum.
 Qui iurat animo serioque intentione iu-
 randi, tenet se obligandi, obligati;
 quia obligatio est aius inseparabilis a
 Puramento promissorio. Similiter qui iu-
 rat absque aius implendi, obligati; quia
 in generalibus animus non solvendi non tollit
 obligationem. Quasi a. molto, qui iuramentum
 iuramentum rasoabiliter exigat, iurat in
 aius non iurandi l. se non obligandi l. non
 adimplendi; quia intercedit gravis de-
 ceptio; quae repugnat usui et fini iu-
 ramenti valde necesse rebus rursus. Qui v-
 iurat in aius non implendi, et postea non
 implet, committit duplex peccatum; quia
 in duplex requiritur veritas in iura-
 mento promissorio, praesens et futura
 hic utraque decet.

7. Puramentum appropinquat generaliter
 cui error est solus iudicium dedit et edictum

si sit error uia iustitiae rei, nisi secundum
multos etiam. si sit error uia qualitatem rei p.
causae promissionis aut gloriæ v. g. qui iu-
ramento promissit multa nuptias pubans
et uirginem si postea illegat n. ce n. tenet
Iuramento.

8. Iuramentum promissorium metu gra-
ui extortum etiam iniuste obligare secundum
multos, modo factum sit animo se obli-
gandi, et de re licita. Si qui promi-
sit iuramento patroni pro uita seruan-
da annuū florenos tenet solvere: ubi
ita soluit, et repetere in iudicio. Na-
liq. Ita est in iudicio, petere relaxa-
tionem iuramenti à superiore. Qui iura-
uit se rediturum ad carcerem quamvis ini-
urius, tenet secundum multos redire
etiam si iustitiam se iniuste preteritendit: secundum
alios a. n. tenet; si carcer sit iniuri-
osus, tyrannicus iudicis n. presentis, et n.
procedentis secundum ordinem Iuris, quia
hoc est quodammodo occidere se, quod n.
est licitum.

Conditio 2. Juramentum e licitum si fiat in
 Overta, in iustitia & in iudicio. Caplus.
 Veritas iuramenti consistit in eo, ut id, quod
 iuramento asseritur, existimet et verum ab eo
 qui iurat. Iusticia ut fiat de re licita
 et honesta: Iudicium ut fiat in re veritate
 et reverentia. Ubi En notandum

1. Nuptulos ante annum decimum quar-
 tum et puellas ante duodecimum ex respectu
 Juris non admittuntur ad iuramentum solemnem
 in iudicio in causis civilibus: in crimina-
 libus u. ante vigesimum quintum repelluntur
 a iuramento emittendo in iudicio perire,
 quia presumuntur peieraturi. Interdictum
 Am Curialibus et Proclatis in iudicio
 hinc gravi causa et veritate, nec Clericis
 minoribus licet iurare coram iudice bou-
 lare hinc licentia Episcopi in actu testificandi
 et quando coguntur a laico iurare coram
 se laico: hoc superiore, p. quando coram
 qui non est Episcopus Superior iurant de cal-
 umnia.

2. Juramentum pro prelati per nuntios.
procuratore, mo procurator speciale mandatum
habet ad iurandum, et is, cuius nomine prelati
iuramentum obligat. Si iusta causa sube
petendi iuramentum, tunc iurabit ab eo
qui recitatur perieratur, quia non petitis nec
intendit per periculum, sed iuramentum quod
alter tunc potest emittere absque mendacio.

3. Qui habet iurandi consuetudinem ad
mentuendi penam mortis. Si talis consuetudi-
ne evellere et remedia debita non adhi-
bere conetur, quia, et in proxima occasione
iurandi. Si in hoc sumus propositum emen-
dare potest absolvi.

4. Qui violat iuramentum promissum in
re magno momenti penam mortis. Qui e-
mittit iuramentum comminationis de infligenda
aliqui poena, quod iuste potest infligere, tenetur
iuramentum adimplere, modo eius adimplentis
est sit impeditive maioris boni aut non sit
substantia causa propter quam adimplere debe-
at, sed si causa variata est. Si quis minatur

in iuramento ex passione et ira seu ad vindictam irrationabiliter puniunt, non tenentur servare iuramentum, quia ut ipse non habet maius bonum. Preterea qui iurat non alienare res Ecclesie, nisi omnia quae in eius utilitatem aut rebus modicis alienare servatis aliis quae servandis.

¶ In dubio iuramentum ita expletum est, ut quantum fieri potest obliget, servata in verbis proprietate. Unde iuramentum est volitum et tendens, id est de iudicio illius. non effectus iurantis voluisse se obligare ad abstinentiam a carnalibus.

¶ Obligatio iuramenti tollitur mutatione materiae, irritatione, dispensatione, relaxatione seu condonatione et commutatione. Vide quae diximus supra de Extinctione voti. Hic obiter nota quomodo irritatio, dispensatio, commutatio et relaxatio inter se differant. Nam irritatio et dispensatio pura tollunt obligationem. Commutatio semper relinquit obligationem faciendam aliquid eius illi quod remissum fuerit. Irritatio provenit a potestate Dominativa et mere seculari. Dispensatio facit et commutatio facit iuxta a potestate iudiciali. Obligatio tollitur ab eo facta per se.

loquendo in factis & iuramentis. Per autem v.
tempore p[ro] bono igne, c. delictis h[ab]it[is] cui inia-
l[is] e[st] c. iniustis nebul[is] aut iniuriis iuranti-
illata aut inu[er]itibus, uter[is] res iurata
sit licita, et in a[ut]o[rit]ate p[ap]ae c. q[ui] p[ot]est relaxa-
ri. Iuramentu[m] absolutu[m] castitatis
Religionis, peregrinationis hierosolymitane, Ro-
mana et angustellanae, et plurimu[m] p[ap]ae
reservatu[m]. Si q[ui] n[on] iuravit ad promissione[m]
Per facta et n[on] p[er]uramq[ue] iuramentu[m] e[st]
et in q[ui]bus p[ot]est dispensare, n[on] in h[is] rati-
nabili causa, que p[er] se et alienanda s[unt].
et gravitate operis et imbecillitate iurantis, c.
et diminuta operis utilitate s[ed] respu[er] boni
cor[por]is. Nam dispensatio sine causa n[on] valet
in toto officio. Quod si, in ea n[on] p[ot]est
suis ad dispensandu[m] p[er] iuramentu[m] par-
tini dispensari, partim relaxari, partim com-
mutari pro r[ati]o[n]e r[ati]o[n]is.

Concl[us]o 4. Perjurium & iuramentu[m] carens
veritate. Et p[er] mortem, est iuramentu[m]
s[ed] p[er] iuramentu[m] et solenne iuramentu[m] p[er]no-
canonicu[m] et civile n[on] ab his iuramentis

ignorantia aut inadvertentia excuset. *Un-*
de colliges

1. *Quod* e^l e^l e^l periculis qui veritas gl'ra Ju-
 stem; peccare *In* notatis; quia prima ve-
 ritatem Deum invocant infideles ipsos et velut
 complices suae maliciae.

2. *Cum*, qui nulla mente l. ra^e r^ocabili.
 aut etiam pro re nihili, veritas, esse verum in-
 ut peccare l. notatis l. veniatis pro ra^e
 irreverentia l. exemplus *Deo* Civini aut
 Scandali. *Confess* a. ille sine mente verita-
 re, qui nec a superiore ad hoc regit, nec
 id propria nec proximi utilitas postulat.
An v. et quomodo licitum sit in iuramento
 aut etiam alibi ubi Amphibologia aut re-
 strictione mentali infra docerimus.

§. 3.

De Blasphemia.

Concilio 1. Blasphemia e^t contumelia
 seu maledictio *Dei*. *Explicit*. Blasphemia
 e^t vitium, per quod homo corde l. ore
 seu manu illud l. asserit *Deo* l. *Sanctis*

tribuit, quo eis 2 conveniant, v.g. si vult
Dei, audelis. Sicuti impostores, mendaces. Ad
Si quis Deo malum imperebat, l. negat, quo
eis

omnifig. In Propheta veraces, l. tribuatur
atura. quod e Deo proprie v.g. si quis
dicit, creaturae se suum summum bonum, l. i-
vidit, a.

3. In Blasphemia cordis et oris pro
ut sil. l. sil. corde l. et ore Dei male-
dicit. Adhuc aliqui verbum membrum
operis, sed scilicet: quia l. adhibet opus
ut signum ad maledicentis Deo, ut, si quis
in caelum sperat, verbum sperat, l. pug-
na protendat et tunc sperat ad blas-
phemia oris, qualiter non, in personam
vois, sed in per scriptura aliaq. signa
eterna loqui possumus. l. opus n adhi-
bet, ut signum sed reipsa Dei in honorat
ad hunc n e proprie dicta blasphemia,
sicut n ad honor Dei e proprie dicta laus
Dei.

4. In formale a Interpretativo seu Ca-

pluribus, et Impluribus. Ita et dicitur tendit in
Deo: haec in Santos, mysteria fidei et reatu-
ras. sicut n. per reaturas pt insari Math. 23
v. 16. ita per eas pt Jey blasphemari.

3. In simplicibus et hereticis. Hereticus
est qui aliquid operitur fidei gratiam. Sim-
plex quo nulla ginet sacramenta gra fidei.
ut sunt ille quo per modos operandi, in
operandi, aut imperandi sunt. Ita ille q.
sunt nominando aliquid quod vere in Deo
reperitur, sed per modum irrisioms. Unde proprie
non blasphematur quo enunciat in va l.
risa aliquid de Deo ex parte l. impluribus
quod verum est v.g. Corpus Dei, sanguis
Sacramenta Dei, ~~in~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~
~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~
Sacramentum in modo affectus indignationis n
tendat gra Deo, sed in gra hore l. iumentum
cui quis irascitur. ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~
Blasphemia l. heresis si proferatur eo sensu, qui
Formulae hae per se suggerit. alii proferatur
n attendens ullatenus ad sensum, et materiale
sed solum intendens dare signum alicuius admi-
raionis alteriusq. partis invidiosum solum venialis

